

HA W A I I · P U K A - L A · H O L O M U A

— "Ua Mau ke 'Ea o ka Aina' i ka Pono." —

BUKE I.

HONOLULU, FEBERUARI 12, 1894.

HELU 8.

KA NUPEPA PUKA-LA

HA W A I I · H O L O M U A

Hoopuka mau ia mai ka Poakahi a ka Poalima, o kela me keia Mahina e ka Hui Hoolaha Nupepa Hawaii Holomua.

Uku Pepa, he Kanalima keneta o ka Mahina. No ko kope hookahi he 5 keneta.

E loa no ka pepa mai keena aku a ma ka lima o na Luna.

Aole he pepa e hoounaia mai ke Keena aku no na kuaaina, aia wale no a uku mua mai.

E hoouna mai i na Mea Hou, na Kumumano, Olelo Hoolaha na Kanikau a me na Mele Inoa ia.

THOMAS P. SPENCER,

ka Lunahooponopono o ka Pepa.

Aole loa e pai ia kekahi Olelo Hoolaha, Kanikau a Mele Inoa paha ke ole e hookaa mua ia ka uku. Aole no hoi e hoouna ia kekahi nupepa ma ka owili pakahi, aia wale no a hookaa e ia ka uku mamua.

O na Kanoha Nupepa a me na Hookaa Dala ana, e loa aku no na Bila Hookaa mai ke Keena pololei aku a i na Luna, a i ole e hoouna pololei ia aku paha i na poe lawe pepa, ma ka hoouna mua ana mai i ke ola o ka Nupepa ia.

ABRAHAM FERNANDEZ,
ka Luna Nui o ka Pepa.

Hoikeike Nui!

— O NA —

Makana Nani

Aiwaiwa!

Ma ka Halekuai Nui o

T.H. Davies & Co.

Kihi o na alenui Kaahumanu a me Moiwahine.

Aia ma keia Halekuai nui helo ekahi, na Makana Aiwaiwa like ole o na ano a pau, oia na

Kii, Pahu Hookani,
Kae Lulu, Kaa Huila Balala,
Buke Kii Makana Karisimaka u na keiki, na Lako Buke, a pela aku.

Na Kaktini Silika, Lei Ai,
Hainaka Silika,
Hainaka Silika Kowelo,
Paloie Silika, a pela aku

Na Pahu Kolo-ke, a me na mea a pau e pili ana ia ano paani.

oct28

Na Rula Alakai

— O KA —

Oihana Makai Kulo o Enelani.

O na haawina o ka manao hooko me ka oluolu, oia ka mua loa; a

Mahope na Puupuulima me na Lako o ke Kaua ke kono ia.

O kela mau olelo noi oluolu o ke kulana haahaa loa a ke Kakiana o ka oihana makai o Ladana, i pane aku ai i ke kanaka ona o ka hoohanaele maloko o ke keena oihana o Mr. Gilamar, ua haawi mai la ua kanaka nei i na olelo walaau o ke ano ole a me ka hanakuli no kekahi mau minute, a oia ka ke Kakiana makai i pane hou aku ai e like me kana mau olelo i pane mua aku ai i kinohi:

"E ka hoaloha: E oluolu oe e haalele mai i keia hale oihana, sa."

Ua luliuli mai la ke poo o ua kanaka ona hoohanaele nei, me ka hoike maopopo mai i kana olelo hooholo e hooko ai, ua makemake no oia e noho iloko o kela hale oihana me ka nana ole mai i ke kulana malama maluhia o ka oihana makai o Ladana, a ke Kakiana mekia hoi me na makai elua e ku aku ana ma kona aoao, a oia hoi ka ke Kakiana i pane aku ai no ka manawa ekolu o kana haawi kauoha.

"Heaha na kumu nui o kou makemake ana e noho iloko o keia hale oihana e ka hoaloha, Sa?"

I keia manawa o Mr. Gilamar i ku koke ae ai iluna a e hoopokole ia keia mau kukahekahe hoopau manawa wale no a ke Kakiana makai, ua hopu maoli aku la oia i kela kanaka hoohaunaele me ka lima oolea o ka ikaika a huki iwaho o ke alanui, huli ae la a waiho i ka mana hopu no ka hoopaa i ka lawehala i ke Kakiana mekia o ka oihana makai Kulana-kauhale, me ka pane ana aku i keia mau olelo:

"Nao, e ke Kakiana makai: Ua hana aku la au i ka hapa-

lua o kau hana e uku ia nei e ke aupuni no ka malama i ka maluhia o ka lehulehu, a o ka hapa aku i koe, nau ia e hana, me ka hoike pu aku i ke keena oihana Haku Meia o Ladana, he kanaka hiki ole oe ke hilinei ia no ka hanohano o kau oihana malama maluhia o ke Kulana-kauhale."

Lele Baluna

Hooko Kauoha Weliweli Loa

— O KE —

Kapitala o Parisa;

Ke Paniku a na Pualikoa Geremania i ka hoopuni mawaho o Parisa,

— I KE —

Kukala Kaua o ka Makahiki 1870.

MOOLELO O KA LELE BALUNA.

No ko lakou kamailio Farani ana i hoomaopopo iho ai au, he mau hoaloha oiaio kela o ka aina hana hookahi, a oia ko'u wa i kahea aku ai—

"E hoopakele! E hoopakele ia'u! Mei Parisa mai au! A eia me a'u he mau kauoha o ke ano nui, no ka hoopakele i na ohana lehulehu o ke kulana-kauhale iloko o ka pololi."

O ko ia nei manawa no ia i tho koke aku ai ma na lala o ke kumulaau a haule walawala pahu ana ilalo o ka honua, ua hiki mai la na kamaaina a hookipa ia aku la keia iloko o ka hale, a hooluolu ia koena po a hiki i ke ao ana.

Ua loa ia oia i ka mai fiva ikaika, a na ka hoaloha kamaaina i lawe aku na kauoha i ko lakou kulana-kauhale, a ua lohe koke ia mai iloko o na la pokole, ua haawi pio aku na mana kaua o Parisa i ke kulana-kauhale, a ua ae aku hoi i na kumu kuleana koi a pau a Geremania i noi mai no na poho o keia kaua. Ma ka aoao o Farani, he mea hiki ole i na ohana lehulehu o Parisa ke hoopakele ia ko lakou ole iloko o ka pololi, oia i ua ai ia na hoholona kolo a me na hoholona make a pau i kumu ne lakou e pakele ai.

He mau pule loihi ka waiho ma'i ana o ke kanaka lele baluna lawe kauoha, a i kona oluolu

ana, ua hohelo iho oia i kona manao me keia mau olelo:

"Aole loa au e aa hou ana e holo i ka moena au o Aika, ina he mau miliona o na makana e haawi ia mai ia'u, koe wale iho no, ina i ka ipuka o ka lani ka'u wahi e lele ai a komo poho iloko o laila me ka hoi ole mai no ka home nei;—alaila, e ae hou ana au i ka lele baluna iluna o ka lewa."

KA HOOMAKAUKAU LAKOAI NO PARISIA.

O na Komisina huli kulana kaua pale no ke kulana-kauhale o Parisa i koho ia e ka ahaolelo o Farani, ua halawai aku lakou me ke Kuhina Kaua o ke Aupuni Repubalika, a hoomaopopo i ke kulana kaua pale o ke kulana-kauhale no ka hoolawa ana i ka puuli pale hope o ka puulikaua hoolooko e halawai aku ai me ka enemi ma ke kiai i ko Parisa mau ipuka komo a pau ma kekahi kukala kaua hou. Ua hoala keia noonoo ma ke kaua hoopuni a Geremania i ka 1870, a aia na koo iloko o na pa kaua i na iole make a me kekahi mau hoholona e ae, a malalo o ia kumu nui o ke ola a me ka make i ka pololi i haawi pio koke ai o Farani i ka lanakila o ka la o kona hookele aupuni lahui ana malalo o ka nahaalii Emepera, imua o ka ikaika o na lako kaua ma ka aoao o Geremania.

I kumu e halawai hou ole ai ka aina me kela hemahema nui o ka puuli, ua hoholo ia keia mau huahelu malalo iho, oia ka lawa kupono no ka puulikaua hoolooko e pau ai i ke kulana-kauhale, ina o Europa hoolooko ke maki aku ro ka hoopuni ana ia Parisa, ua hiki loa ia Farani ke paio hoolooko mai ia lakou a pau i ka manawa hookahi ma ke kulana kupaa no ke kowa o eono mahina, mai ka la aku e hoomaka ia ai o kekahi kukala kaua.

Papakuhikahi huina o na Lako-ai ma ke Kaua pale ia Parisa no Eono Mahina.

Palaoa	243,000 tona.
Bipi	118,100 "
Pakai	14,793 "
Mea-ai-ulu maloo	34,440 "
Uwala Kahiki	295,260 "
Lanahu	1,000,000 "
Mauu-ai a ka Lio	688,940 "
Oka	50,052 "
Waiu	6,602,900 C. m.

O keia huina nui e hoolawa ia ai ka puuli hoolooko no ke kaua pale, e unuhi ia aku no he \$100,000,000 mai ka waihou lahui aku no ka uku ana i keia mau lako ai no ke ola a me ka hiki ke lawe pio ia na pakaua waho o ke kulana-kauhale o Farisa ma keia mau aku e kekahi mana aupuni nui o ke ao nei.

Ka Nupepa
Hawaii Holomua Puka-Li

ABRAHAM FERNANDEZ

Luna Nui.

THOS. P. SPENCER,

Lunahooponopono.

Honolulu, Feberuari 12, 1894.

Kela Pualikoa o Vane-
kouva.

[LETA MAI A T. H. DAVIES MAI.]

Ma na eke leta hope loa mai Amerika mai, ua loa mai he mau lono i pai ia maloko o na nupepa hooihui aina o ka hoopunipuni nui wale o Kapalakiko, he haawina maa e like me ko lakou ano mau ka mahela o ka poai aihue aina o na Misionari o Bosetona, e hoike ana ia mau nupepa a ka lapuwale nui wale, aia ma ka Mokuaina o Kolumebia Beritania, ke hoomakaukau nei kekahi pualikoa no ka holo mai i Honolulu e kokua ai i ka aoao alii no ka hoihoi hou i ka Moiwahine, a ua loa ae nei keia lono i ke Aupuni Pe-Gana, e hookomo pu ana i ka inoa o Mr. Davies iloko o ia lono ano ole o ko lakou makau honua, ina paha e komo io mai ana ke Aupuni o Enelani iloko o keia hoomakaukau a kukala ia he kua me na Mikanele powa, owai la o ko lakou nei mau ihu ke weluwelu lili mai ana i na peku hoki a na koa aumoku kua o Enelani, ina he hopena kekahi o ia ano e hooko ia.

E like me ke ano mau o na Mikanele apokaka, he makau wale i ko lakou mau a-ka kino pono ke pani ia kekahi alualu maka o lakou, pela no lakou i puiwa ai no ka Mr. Davies mau palapala oolea loa o ke kua ana i ke Aupuni P. G., a i oi loa aku hoi no keia lono hoopunipuni a na nupepa o Kapalakiko, nolaila, ua hooona leta aku ka Loio Kuhina W. O. Kamika ia Mr. T. H. Davies, ua make-make oia ma ka aoao o ke aupuni P. G., e launa kamailio pu me ia ma ke ano mau (!!!) a oia ka Mr. Davies i hooko aku ai ma ka hiki ana imua o ka Loio Kuhina e lohe i kona mana.

O ka moolelo no keia launa kamailio malu ana, ua huai pau ae o Mr. Davies ma kana palapala wiwo ole i ka nupepa "Avalataisa," me na poka kila o ka mokukaua Iapana Naniwa e ku nei iloko o ke awa, a e hookaakaa koke ia no na maka

o ke kanaka makapo e ike i kela aoao o ka honua, no keir hana hilahila ole a keia Aupuni P. G. e kuhi lalau nei i kela a me keia kanaka i kulike ole kona mana me ko lakou, he kipi—ohumu—a pela aku. Eia iho ua mau poka pahu la a Mr. T. H. Davies:

MR. LUNAHOOPONONO:

E oluolu oe e hoopuka ae i ka launa kamailio i haawi ia mawaena o'u a me ka Loio Kuhina o ke Aupuni P. G., oia hoi o W. O. Kamika, i ke kakahiaka o nehinei.

I ka loa ana mai ia'u o kekahi leta, ua kipa aku au i ke Keena Oihana Loio Kuhina i ka hora 9:30 kakahiaka, a iloko o ko'u pahaohao nui e like me na olelo o ka leta, ua make-make o Kamika e launa kamailio malu maua, ua loa aku ia'u o Ilamuku Hikikoki e noho pu ana me ka Loio Kuhina.

Ua ninau koke aku la au ia Kamika, no ke kumu hea la ko Hikikoki hiki ana mai e hoolohe i ko mau kamailio malu ana, a ua hai mai oia ua loa mai ia Hikikoki he mau leta lehulehu wale maluna o ke kumuhana i makemakeia e kamailio, a ua makaukau oia i keia manawa no ka hoike mai i ke ano o ka halawai.

Aia he mau lono lehulehu i loa mai no ka ohi ia o na koa ma Vanekouva a me kekahi mau wahi e ae, a ua kaku pili oihana mai ke Kani-kela Hawaii ma Takoma e pili ana no keia lono i ke Aupuni P. G., a o ko'u inoa pu kekahi iloko o ia mau lawelawe ana o ka hoala i na pualikoa.

Wahi hou a ka Loio Kuhina i pane mai ai, ua mana oia, he kumuhana hoomokua-hana keia ia'u ke lohe au, aka, ua manaio pu oia, e hauoli no au no ka loa ia'u o ka wa kumono e kua aku i kela mau lono ina aole he kahua oiaio no ia mea.

I keia manawa au i pane aku ai ia Kamika me keia mau olelo o ka hooahaaha ole i ko'u kulana e lilo wale i mea paani keaka na kekahi poai penei:

"I ko'u hiki ana mai nei i Hawaii nei, ua kipa aku au e ike pili oihana i na Kuhina eha o ke Aupuni P. G., a o Loio Kuhina Kamika, oia wale no ke Kuhina i kipa ole mai e ike ia'u, mahope iho o ka'u huakai pili oihana iaia. Malalo o keia kumu, ua kanalua ole au no kona makemake ole e hui launa hou mau ma keia mua aku, a ua hookahaha nui ia hoi ko'u mana no keia kono e hiki aku au iloko o kona keena oihana, me he la, he wahi keiki wale

no au o ke kulana lawe olelo kauoha na ka Loio Kuhina, a aia hoi malalo o na hana ohumu o ke kulana haahaa. Ke olelo nei au, o kahi keonimana i hana ia pela, aole loa oia e makemake i kela ano hana o ke kulana keonimana ole."

Ua hoike hou aku au i ka Loio Kuhina, aole o'u mau manaio pihoihoi no ka hookukui olelo ma na lono i hoolaha ia maloko o na nupepa, a aole no o'u manaio ua komo ko'u inoa iloko o na lono hoomakaukau pualikoa a hiki i ko'u ike ana i na mea i hoopukaia maloko o kekahi nupepa puka ahiahi o keia kulanakauhale. Aole he kahua oiaio no ka hili-nai aku i keia mau lono o na nupepa, a aole loa au i ike a kamaaina i ke kanaka nana e hoomakaukau nei kela pualikoa ma Vanekouva no ka holo mai i Hawaii nei.

Ua hoike hou aku au i ka Loio Kuhina, me ka hooiaio pu aku, aole loa malalo iho o na kaupoku lani e loa ko'u inoa iloko o ka huikau o na poe kanaka ohumu ino, ka powa, ka aihue a me ke kipi i ka noho maluhia ana o kekahi aupuni lahui o ke ao nei.

Kau kauwa hoolohe,

THEO. H. DAVIES.

Honolulu, Feb. 7th, 1894.

HE ANAINA HOOLAULEA.

I o ia nei au,
Ka piina o Maemac,
Kau nui aku ka manao,
Kahi wai o Kapena.

Ae! I kahi aku o ka Meahano-hano T. H. Davies na Opnu Rose Hawaii a kakou, (Bana Lahui) kahi i hooahuoli ai ia anaina hanohano i konoia e ka lokomaikai o ka haku hale, i ka auina la Poaono nei.

I ka wa a ka ua e haluku ana, aia ka leo o na ohe ke hone ala, na makai mawaho o na lanai o kekahi hale i hookaawale ia no ka paina ana.

He oiaio, ua wehe hamama mai la na paniwai o Kulanihakai, he miliona o na kulu pakaua e hauoli ana, a e huluhula ana hoi maluna o na kaupaku hale i ka wa a ka leo o na ohe e kani ana, he nani a he maikai na kukai hauoli ana mai na kulu pakaua mai, a mai na leo hone aku o na ohe, a iwaena o keia poai hanohano i kono ia, o ke Komisina Amerika Mr. a me Mrs. Willis, J. O. Carter, Rev. Alex. Mackintosh, A. S. Cleghorn, a me kekahi poe hanohano e ae i konoia mawaena o ka 20 a 30.

Malala ae no hoi o Hanale Walakauki me kana papale ahi, ua ike ia aku oia e nana pono maiana i ka Bana Lahui, kekahi o na koo ikaika loa o ka lahui, ke aupuni a me ka nohoalii o Hawaii, ka poe hoi nana i heohoka ino loa aku i ke alakai o ke aupuni P. G., L. A. Kakina a me kona mau paalalo, o

ua poe ia nae ka Hanale Walakauki e nana pono ana i ka lakou paani ana.

Aole oia wale no, aka, o ka lehu-lehu pu no kekahi i akoakos ae ma ia poai anuhea, e u-i aku ana a e u-i mai ana ia lakou iho, pehea la ke oia ana o keia poe keiki o ka Bana Lahui iloko o keia makahiki okoa o ko lakou noho hoomanawanui ana me kahi palule hookahi i ka ili, a me na lolewawae i pa-daha ia ke poe ana ma kahi hookahi, a heaha ke kumu o ko lakou ae ole ana i na alakai a na paalalo o L. A. Kakina.

Ae, he mau ninau maikai, a he mau haina maikai no hoi. O ko lakou oia ana iloko o ka hoomanawanui, he wahi bola ti kai kakahi-aka, po no hoi ka la, komo kahi miki poi pela iho la ke oia ana o keia poe iloko o keia makahiki oehaa i hala aku la.

O ke kumu o ko lakou ae ole ana i na alakai a Kakina a me kona mau paalalo, ua ike ka lahui ia kumu, oia no ke aloha, aole o ka mohai; he aloha oiaio i sila ia i ka puuwai o keia poe, he poe hoi i hiki ole ke kuai ia me na miliona o na dala Kakina, a me Moohau ma, no ka oiaio o ke aloha iloko o ko lakou puuwai, no ko lakou aina hanau, ka lahui a me ko lakou Moiwahine Liliuokalani, i hoomaikai mau loa ia, ia hanauna aku ia hanauna aku; a na ka Haku no e kokua mai ia oukou a me ko oukou Moiwahine i ka wa aole i mamao loa aku mai ko oukou ipuka hale aku. Adieu. FISHEYE.

Waiu-Meli.

Mai ka peni mai a Gabriela o ka Puali Imeperiala o Farani.

O ke aupuni kapili moku nui loa o ke ao nei, oia no o Enelani, aia ma kona pa kapili moku o ke Kalaida kahi e kapili mau ia nei, he 80 pa keneta ka huina nui o kona mau moku i ko ke ao holo okoa nei he 20 pa keneta ke hui ia lakou i kahi hookahi. Aole no i kae mai.

O ka hale ipukukui nui hookahi o ke ao nei i kukulu ia, oia no ka hale ipukukui ma ka nuku awa o Haveri, Farani.

Ma Arabia a me na awa o Sodava, Aferika, he laau ulu he wahewa wale ma na ka laau kope ma na wahi a pou o ka aina holo okoa a na keia a me keia kanaka e kii a hapuku e like me kona makemake iho.

O na Baneko o Enelani, aole loa e paani ko lakou mau ipuka no ta hana pili o ka lehulehu, ina he la hoomanao kulai kekahi o ke aupuni e hiki mai ana i kekahi la iloko o ka makahiki, koe wale iho ne keia mau la i hoolaa ia no na hale Baneko hoahu dala e hoomanao ia, oia no ka Poakahi o Esita, Poakahi o Whitesontide, Poakahi mua o Augate, a me ka la 25 o Dekemaba, oia wale no na la hoomanao no na Baneko e hoomaha ma ia la, aole loa i kekahi la e ae a hiki i ka huluhia ana o ka honua, &c.

Papa Heli Mahina.
FEB. 1894.

S	M	T	W	T	F	S	Mahina hon
				1	2	3	Feb. 5
4	5	6	7	8	9	10	Hapaha mua " 13
11	12	13	14	15	16	17	Mahina paha " 19
18	19	20	21	22	23	24	Hapaha hope " 27
25	26	27	28				

Nuhou Kuloko.

Haule ua lili i keia kakahiaka.

He 6 mau lepera a ka mokuahi Kimo Maki i lawe mai ai no Kalihii.

Nui na moku kua lili i holo nei i ka lawaia Sila i na kai o Iapana.

O keia ka la ku mai o ka moku-ahi Osianica mai ke kai loa mai o ka Aina Pua.

O ka Poakdu aenei ka la o Sana Valentin, o ke ano pokole paha, ka la o ka Hooluhua.

Nohea mai la ka Makaainana lohe kapulu ua "olohani ka Holomua." Lalau eh!

He mau hoolole uwila a me na kipukunihiko ka Poano nei, aole nae i naha mai ka manowai o Kulanihako.

Ua holo aku no luna o ka moku manuwa Iapana Naniwa i kakahiaka Poano i hala ke Kanikela Iapana.

He hoopoluluhi o na ao ua na hiohiona o kekahi mau aoao o na paia lani e nana ia aku nei, a i panai pu ia mai e ka wela o aniani makani Kona makai mai.

E loa no na Buke moolole o Alanado Kaaka i ke kauoha mai ma ke Keena e ka Holomua no ke kumukuai he 50 keneta.

Ke pi la ka ihu o ka luahine ai pohaku o uka o Kilauea, ke hele la a "Haki kaikoo ka lua, haki ku haki kakala a ka ino—Ke popoi la i ke ehu a Lono."

He huakai makaikai pilikino ka ke olai makai o ka apana o Kau i kela mau la aku nei, he ano mama wale no, Malia paha o kukulu ae kauhale papohaku a ka ino.

He Aha Himeni ke kuupau ia aku ana i keia po Poano ae, a ma-waena o na olapa o ia po.—he wahi lilihi Mere-go-raunu kekahi e kuupau mai ana.

Ma ke awakea onehinei, ua haawi ae la na mokuakua a pau oloko nei o ke awa i na kani pu kupinai ana, he hoohiwahiwa ana i ka la hanau o ka Emepera o Iapana ma ka nohoalii.

O kela hehei waapa mawaena o ko Kaunakakai a me ko Honolulu aku nei poe, a makou i hoolaha'ku ai no ke kumu pili o \$100 dala. ua kaa mai nei ke eo i ko Honolulu nei me ko lakou waapa Kapiolani.

Ma ka la i nehinei mauka o Puowaina e kokoke ana i Au-waiolimu, ua ike ia aku la kekahi kino kanaka hehena e ku mai ana iloko o kekahi hale me kona hana ana i kekahi i ka mea kupono ole i ka make-make o ka poe e nana aku ana iaia, e pono ce e oluolu e hoepau i kela meu hana eepa loa au i hana ai.

He 14 mau mai lepera a ka moku-kuahi Iwaiani i lawe mai inehinei. O kekahi o ia poe, no Haena. Hanalei a me Wainiha mai lakou. Aole ao-poi oia poe i ka hapuku a luna makai hooihui aina Kakina.

LEAHU—Lole ka la, uwa ka moa a me ka Puaa, akaaka ka ilio, i ka nanea loa o kekahi makai haole me ka wahine Pukiki, lilo ka lilo i ka haole P. G. kiai o ka hale pauda. Huro! Hoina! Oloseoma.

Ua hanau mai na wahine a Mf. Tom Cummins he opuu pua rose nani me ka mohaha no ko lona kihapai o na la opio o ka hua.

A hiki iho la i keia kakahiaka, ua komo mai la iloko o ka waihana Hookuonoona Lahui na dala he \$600. E ala like mai e na Hawaii Aloha Aina a e hoomaauo ae i kela olelo kaulana.—"Aia iloko o ka Lokahi ka ikaika."

Ma ka la 6 o kela mahina, ua hooili ia aku maluna o ka moku-ahi Kalaudine he 3 mau pahu pu raifela no na poe hooihui aina o Wailuku mai na poe Misionari aku o Honolulu nei. Pela mai ko makou lohe ia Ohua Eemoku. No ka makaukau kona paha me na olelo o Kaunamao.

Ua minamua nui loa ka Hui Hoikeike o na mea Hawaii i kela ia Nunu loihi i nei ai i kekahi keonimana; na ninau mai kekahi i ko makou mea hanu itamu, ina aia ke oia ia ua ia la? Ua noi ke oia ua pepehi ia ka ia mamuli o ka mabele ana a na lawaia, oia o Napahi, Ipuhao, Paakai a me Ipuakai. Tohoiho ra ua waha uraura la.

Ua hoolo akea oe o Pama Woods aole oia i makemake e hooihuiaku o Wilikona i kona inoa iloko o kana Ahakuka a mau Ahahui Kalaiaina paha. Aole o Pama Woods hookahi wale ka i hookahahaha, aka ona poe aloha alii a me aloha aina he mau tausani kekahi i hookahahaha mamuli o ko lakou ike ana iho i na inoa o ia mau anee haole Pieko a me Boede, ua wae ia i mau hoa Ahakuka.

Mamua o ke awakea o keia la, ma Ewa, ua poha ae la kekahi ao nui a hiolo mai la ka wai mai ka ke ao uli mai ua like me he muli-wai la, ua piha a hu ka muli-wai o Waiawa a me na wahi a pau ma Ewa, a ua hiki ole ka Eke Leta. He Ua kupanaha loa keia mai ko na kanaka hanau ia ana a hoonoho ia no Ewa. O makou kahi i kahaha i keia lono kamahao, oia i, aole ua o Honolulu nei, aka, he kupanaha no ka ke Akua mau hana ma na wahi a pau.

Loku hala ole ka ua i keia auina ia. He ua auanei ia he lali.

Owai la kela mea e noke ana i ka huli iluna o ka lani,—e nakeke ana na a ipu, halulu na pahu ume, a e uwai ia ana ka moe? He P. G. ka paha e aihue ana? Ua hele paha ka Elemakule.

Ma ka hora 1:45 minute o keia auwina la Poakahi, Feb. 12, ua hanau mai na Mr. Ahuna a me Mrs. Kalaniani, he keikikane nui nepunepu no ke au o Liliuokalani, ma Kuna-wai ae nei. Hoomanao ae la makou, nona ka paha na hoailona kupaihana o keia la a ka ua e haluku nei.

NA KA MEA HALA OLE O OUKOU E HOONOU MUA AE IA-IA NEI I KA POHAU.

Eia ka manao i koe, ua oleloia na ka poe hala ole o oukou e hoonou mua ae i ka pohaku iaia nei.

Oia hoi, o ka mea i hopu ia o Hawaii nei, i kekahi poe i kapa ia lakou iho he Amerika.

Nolaila, aia o mea hopu a me mea i hopu ia i kahi hookahi, a nawai la laua e hooponopono ma ka hewa kipi i hana ia aku ai e kekahi o laua?

Eia ke noho mai nei o Beritania Nui a me Farani a me Amerika oiaio, a me na aupuni e ae i kua-kahi pu me Hawaii nei, o ke ano o keia mau hana Keonimana ole a ku ole i ka naauao a me ka malamalama Karistiano.

O ka oiaio maoli a me ke kaulike, na na aupuni i hookuokoa ia Hawaii nei.

E noonoo i ka ninau pupule a ka mea hookahi i onou ae ai i kahi poe o keia auna Parisaio ma Hawaii nei.

Ekolu wale no aupuni mana loa nana e noonoo mai i keia hihia pepehi kanaka i hanaia ma ka Paaina o Hawaii nei. 1. Beritania Nui, hookahi kanaka oia aupuni i hoomana ia mai e ia aupuni. 2. Farani, hookahi kanaka oia aupuni i hoomana ia mai, o Amerika hookahi kanaka oia aupuni i hoomana ia mai.

Oia o lakou nei ekolu kai kuka-la mua loa i ka M. H. 1844. E noho kuokoa o Hawaii nona iho, a pela aku.

Ua loa anei ka mana i ke aupuni hookahi e hoolohe i ka moolole hookahuli aupuni o Hawaii nei?

I ko'u manao kanawai, aole loa pela, aole na ka mea i hewa e hoopono iaia iho, aka, na ka mea hewa ole e kaupaona mai i ka io maoli o ka manao i hooulu loihi loa ia ai iloko o ka naau pepehi kanaka a me ke kaili aupuni.

Aole e kala i ike ia ai keia mau manao awahua lokoino loa. Aka o kakou wale no e ka lahui e nana nei, o ka paa o ka manao o ka mea nana i hooulu hili i ka mana o ke aupuni kumu, me kona manao ole ae he hana hewa kana e hana nei.

Na ka poe kipi no i hookahuli ka maikai a lilo i noho ana ino loa a na ka poe kipi no i holokiki aku nei ia Amerika e ahi-ahi aku nei, ua maluhia ole ko lakou waiwai, oia hoi na pahale, na aina hoolimailima, na aina i kuleana ia, i apuka ia, na mahike, na halekuai kukaa, halekuai lilihi a nui wale aku, pela io anei he nui io ko lakou pihohoi aole loa mailuna loa a lalo nei. Hoopunipuai ino eleele loa.

Nolaila, e hoihoi ae ko kakou nana ana i na apa ana, na milii ana me he mea la ua hana hewa ka Moiwahine me kona lahui i ka apana aina o Alapaki me kona poai.

Aole loa mai Kinohi mai a Hoikeana. O ka ninau nui wale no a kakou e noonoo ai.

Ina he hana kipi ka Amerika i hoala ai ma Hawaii nei, me kekahi mau kauna kakaikahi o na mamoa a ka poe Amerika, i noho e ao i keia lahui ma ke ano e panai like ia hana.

Oiai ke hana kanawai ole nei ka mea hookaumaha maluna ou, a kuc i ke kanawai o ka maluhia o ka lehulehu.

Hookahi makahiki ae nei ka lohi o ka noho hookohukohu ana o ua Kabrna nui nei ma ka noho kalaunu o Hawaii, o Pilato no ko ka Haku mea nana i hookolokolo hoopilimeaa, ua kipe ia oia.

Ina oia e hoopuka kaokoa i kona manao, make oia.

Nolaila, ae wale aku oia i ka A ma koi, ke manao nei paha keia elemakule W—H— aole oia e ike ia iho ana me kana mau keiki elua o lakou nei no a eha, na lakou nei i kulai ia S—Palaha mamua o ka mokukaua B—O lakou nei ka iho o ke kipi, me ka manao maoli no e lawe i ke ola o ka M—aole e hiki, ke kaohi ia nei ka lima o ka make, e ka lima o ke ola, elike me ke kaohi ia ana o ka lima o Aberahama e ka Anela.

LUINA O KA MOKUKAUA BOSETONA.

Ua ike iho makou i keia auina la ia Kimo Kakela iloko o kona aahu piha o ka lukanela kakiana Birikedia kopela koa kiai punlu tini opiuma

HOOLAHA KAI LAWAIA

ma Kapalama-Kai. Ua papa loa ia na mea a pau e hele ana maloko o kela Kai Lawaia a me ka hele ana maluna o ka aina.

AH KWONG.
1m-feb12.

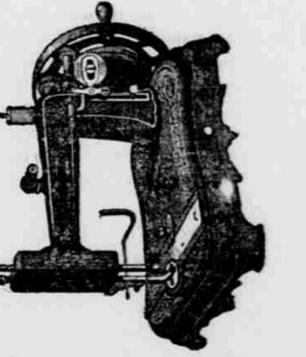
MALALO O KA HAE HAWAII

**Hale Lula
Hoinau Gula.**

E na makamaka e, e nana mai oukou i keia

Mikini Humuhumu

Wili Lima, he \$8.50 kona kumukuai.

Na - Pila - Gika

Mai ka \$4.00 a pii aku. Na Kaula a me na Lako a pau no ke Gika a me ka Waiolina. Na KUI no na ano Mikini Humuhumu a pau loa; hui pu ia me na Lako Kakau o kela me keia ano, a i panai ia me na LAKO HIME-NI o na ano a pau.

ALANUI PAPU, HONOLULU.

Hoolaha Hookapu Aina.

Ua papa loa ia ka poe a pau e hele kuleana ole ana maluna o ko rana aina e waiho la ma KAUNALOA, Puna, Hawaii; a na hookohu pu ia aku o G. KEKAULA. Aena no mawa, a nana no e hopu i na holoholona komohewa a pau, a na mana oia e hoopii imua o ke kanawai ma ko maua inoa. O mau no me ka oiaio,

POOLA (k),
MOMONA (w).

Wa lakea, Hilo, Jan. 19th, 1864.
Jan 27-1m*

HAWAII HOLOMUA

HONOLULU, FEB. 12, 1894.

Haku Berona

Wm. Lanakasa

— MA KA HUAKAI —

Iloko o Auseteralia.

KA POHAI AIHUE HOLO-
HOLONA—NA ULIA O KE-
KAHI YANKI AMERIKA
—I KA LUA O KONA MA-
KAIKAI ANA IA AUSETE-
RALIA.

MOKUNA IV.

Ke Kanaka hakaka ku'iku'i me
kana Kaikamahine—Ka hau-
naele—Na Hoailona.

Hooio aku la au i kuu parale i
hope a waho wale kuu lae a me
o'u mau maka noi nowelo, a'u hoi
e olelo ae ai maanei, ua lawa no
hoi ko'u kino opiopio nona na ma-
kahiki i keia wa i ka 23, i ka ui a
me ka ikaika hooihana o na aahuki
e hiki ai ia'u ke hii ia oe maloko o
kuu poli pumehana. A i ko'u wa
e komo lole ai, a hooponopono hoi
i ko'u kulana, alaia, o olelo iho ne
auanei oe e na ui kuai rama. Au-
wel ka lopi lilina ume naau o Bo-
setona!—me a'u no oe a mau loa.

Awahi aku la na maka o ka ma-
kuakane a imoimo aku la i ke kai-
kamahine, hele loa aku la oia ma
ka puka e nana ai i ka poe komo
mai e inu bia, a puka aku la oia
iwaho, oili pu aku la me na wahi
kanaka e noho ana ma ke kahi o ua
hale kuai rama nei ma ka puka o
kekahi rumi e kupono ana ia laua,
ua paa nae i ke ki ia, nolaila, huli
mai la laua a hele pololei aku la i
ke ui kuai rama, a ninau aku la:

E Miss Jenny, no keaha hoi i ki
ia ai kela puka?

I komo ole mai ai iloko nei ka
poe a makou i makemake ole ai.

Hele pela, heaha la kou ano?

E like no me ka'u i pane aku nei
ia oia. Aobe makemake o kuu
makuakane e komo oia iloko o
kela keena kapu, ke ole oia e uku
mai i ko oia aie.

Ua manaoanei oe e hooiolele aku
ana mau i ka uku ana aka ia oe?
Ua makaukau mau e—

Mamua ae o ka pau pono ana o
kana olelo, ua pepani e aku la ko-
na kokoolua i kona waha a papa
aku la iaia.

Haka pono aku la au me Mur-
den, me kona kalele ana mai ma-
luna o'u a hawanawana mai la:
Ua ike au ia laua ia. Ua kipaku
ia laua ia i Enelani mamua no ke-
kahi hewa, eia ka ua hoi hou mai
nei.

A ke'ake'a mai la o Jeni ma ke
pani puka, e hapai ae ana iaia la i
ko laua mau kspuar a keehi aku la
i ke pani o ua puka ia, aole no nae
i auo pihohoi mai o Jine no keia
mau hana, aka, kahea mai la oia
me ka leo kolonabe:

E Pat Doland me Bill Thrasher,
e kuikui ia mai ana na poo o oia,

ke ole oia e hoopau ae i ka oia
hana kuli, a e hele aku oia no ka
oia hana. He mau keehina wale
no ko kuu makuakane mai ia nei
aku. Ina sole oia e hoopau ana,
e kahea ana au iaia?

Pane aku la o Pat Doland: E
wehe koke oe i ka puka!

Aole. E kahea ana au ia Pape.
I keaha kana? Ua hiki ia maua
ke uku aku iaia i ko maua aie, a
pa haneri hou aku. Aole nae i
keia po. E ae ia mai maua e komo
aku iloko o kela keena kapu e hoo-
ponopono ai i kekahi wahi pilikia
uuku.

Aole i pau.

Olelo Kahea!

Owan o ka mea nona ka inoa
malalo iho nei, ke kahea nei au i
ka poe a pau e makemake ana e
hookomo mai i ka lakou mau
wahi hunahuna iloko o

**ka "Hui Hookuonoono
Lahui Hawaii,"**

Ua makaukau au e lawe mai i ka
huina mai ka HOOKAHI DALA
aku A PII AKU ILUNA, no ka
pono a me ka pomaikai o na
kanaka Hawaii wale no. E loa
no au ma ke Keena o ka nupepa

HAWAII HOLOMUA

Alanui Moi, mai ka hora 9 A. M.
a hiki i ka hora 4 P. M.

E olelole e hoomanao mai
i ka uku o ka *Buke Hoomanao
Hawaii*, he 25 KENETA no ka
BUKE hookahi.

ABRAHAM FERNANDEZ, Kahu

No ka Huij Hookuonoono Lahui
Hawaii. Jan 13-14

Henry May & Co

Mea Kuai Ti,

Hoomoa Kope,

Mea Ai, &c.

HELU 98 ALANUI PAPU, HONOLULU.

Mea Ai Hou Maikai

o na ano a pau e loa
mau mai ana ma na
Mokuahi mai Kaleponi mai.

S. DECKER & CO.

Alanui Moi, Honolulu, ma ka
Hale-ba-ba o Ashworth.

He hiki ke hoomaemae i na Lole,
hoolua, hana hou a pela aku, me
ka uku olelole a me ka haahaa
loa mamua o na hale e ae maloko
o keia kulanakauhale. E kipa
mai a hoao ia'u no hookahi ma-
nawa:

Nov. 11, '93.

S-14

Hale Hoolimalima.

He Elna Hale me na Rami nui, i
akui pu ia aku me ka Halekuke, a ho
upou no na hale moe a rumi oihana
aha, aia mahope aku o ka Hale
Eume'a Kamaa o

dec 2-14

C. GERTZ,
Alanui Papu.

Laau Hoohapai Keiki

Kauka Apana!

I NA MAKAMAKA i hooiolele
ia i ke KEIKI ole, ka waiwai
makamae hoi o keia oia ana, he
eha makahiki o ko'u noho ana
me ka'u kane, aole nae i loa ka
maua keiki. A ma o ko'u ike
ana i ka hoolaha a KAUKA
APANA, no kana LAU HOO-
HAPAI KEIKI, ua hele au a
hoike aku ia i ko'u makemake ia
Kauka Apana no kana Laau
Hoohapai Keiki, na haawi mai la
oia ia'u i na laua la. Ua hooiolele
ko'u makemake mamua o kuu
hapai ana a hana, a eia oia ke
ola nei i keia manawa. He nui
a lehulehu loa ka poe i ai i keia
laau, a ua loa ka lakou mau
keiki.

Ke kono aku nei au ia
onkou e o'u mau hoa o ka aia
kulaiwi, e hele ia Kauka Apana
ma Alanui Maunakea, no kana
LAU HOOHAPAI KEIKI kau
lana loa.

MRS. KAUHANE,
Alanui Puowaina, Dec. 12, 1893.
Jan 13-1m.

J. Hopp & Co

KIHI O NA

Alanui Moime Betela

HONOLULU,

— HALEKUAI —

RONO HALE NUI!

Ke kono ia aku nei na maka-
maka a me na hoolaha no ke kipa
mai a me ka makaikai ana i na
Waiwai Nani no ka Hoolaha ana
i na Home me na Lako Hale
Maikai o ke ano Hou Loa,
oia hoi na

PONO RUMI MOE, oka:

PAKAUKAU POEPOE,

PAHU UME, KOKI,

PAKAUKAU-UWAI-I-KA-LOA

MOE BEBE, a pela aku.

Lako Hele I-e me Ohe

I Hana Maiau ia me ka
Noeau Loa.

NA BELA MOE ME ULUNA,

Oia hoi na Bela Uwea, Lauoho,
Huluhipa, Mau-u a me
Limu,

Uluna Hulu Koloa, a pela aku.

E hoao mau mai ia makou
mamua o ka hele ana i kekahi
hale okoa aku, a e ike maka no
onkou i ka haahaa maoli no e na
kumukuai maloko o keir Hale-
kuai Lako Hale Nui. Naue mai.

C. T. ARANA.

TELA LOLE NOEAU.

Helu 324 Alanui Nuanu

UA HIKI ke Hanaiia na Lole o na
ano Kulana Maikai Loa a me
ka Nani i oi aku i ko naau
wahi e ae.

HE POKELA NA PAIKINI.

E kipa mai a e ike pono i ka
iini a loko e kinikohu ai ka manao
mamua o kela hele ana aku i na hale
e ae.

nov 25-14

KA HUI

**LAKO -:-HAO
HaWaii.**

Alanui Papu, ma kekahi oia
mai o ka Baneko o ka Ona
Mihiona.

HALEKUAI

— O NA WAIWAI —

HELU EKAHI.

NA LAKO HAO

hoomoe a kukulu o ke ano
maikai loa, a he oleole
loa ke kumukuai.

Na Lako Mahiko o
na ano a pau, i ku
pono no na kauoha ike ole.
Na PALAU Kila a me na Pahi
Mahiko.

NA MEA MAHIAI,

Na Oo Kope, na Kopala,
Na Kipikua, na Uwea Pa,
a pela aku, a pela aku.

Na Lako Kamana
Amara me Mekanika,
Na Witi Pusa, na Pena

Aila hooiwali me hoomaloo.
Na Hula Pena o na ano a pau
Na Pauma Malu a

BLAKE,

Na Mikini Humuhumu a
WERTHEIN.

Na Aila Hoopakiko o ke ano mai
kai loa e pakelo ai na hao.

NA WAIWAI KALEPA

O kela a me keia ano, e pau ole
ai ke helu papa aku.

Ina he makemake kou i
kekahi mea, e hele mai e ninau
Aole he pilikia o ka ninau ana
ka makou mau Waiwai.

BIBI NALOWALE.

E haawi ia no he uku makana
kupono i ka mese loa ana a hoi-
hoi mai i kekahi Bibi-waii Jese, i
helehewa aku a nalowale mailoko
aku o ko'u pa ma Alanui Young,

Kulaokabua, i ka po, a i ke kaka-
iaka paha, o ka Pookahi, Feb. 5.
W. M. GIFFARD.

feb 5-14

ELIAS KAULULAAU WRIGHT

KAUKA HUKI NIHO.

Kihi o na Alanui Moi me Betela,
Rumi Maluna ae o ka
Hale Hana Pu.

NA HORA MA KE KEENA

Mai ka hora 9 a.m. a hiki i ka
hora 12 m.; mai ka hora 1 p.m. a
hiki i ka hora 4 p.m., koe na
la Sabati.

UA HOAO ANEI OE E

pui i ke

SIKALIKA

JOKE KALABU?

Ina oe e pui ana i keia ano
Sikalika no hookahi manawa,
aole loa oe e pui hou i kekahi
ano Sikalika okoa ae iloko o kou
ola ana.

O na poea pau e hoihoi hou
mai ana ia 50 Kuni Joke Kalabu
ia S. KUBEY & Co., Helu 514
Alanui Moi, e haawi makana ia
aku no oia me hookahi Pahu
Sikalika, a i ole, i Pahu Sika
paha.

dec 16-3m